

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 8 mei 1950

*'s Middags te 2 uur aangevangen, Plein 2b.

Aanwezig: De Minister-President, Voorzitter, en de Ministers Van den Brink, Götzen, Joekes (gedeeltelijk), Lieftinck, Van Maarseveen, Mansholt, Rutten, Van Schaik, Schokking, Spitzten, Teulings en In 't Veld (de Ministers Stikker en Wyers zijn afwezig).

Tevens zijn aanwezig: Mr. N.S. Blom, Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, en bij de behandeling van punt 3 Dr. H.M. Hirschfeld, Hoge Commissaris van Nederland in Indonesië.

Secretariaat Ministerraad: Dr. M.J. Prinsen, Secretaris en Drs. J. Middelburg, Adjunct-Secretaris.

---

2. Ingekomen stukken en mededelingen

---

b. Vergadering van de RAVI

De Raad besluit de volgende vergadering van de RAVI te houden op Vrijdag 12 Mei des morgens te half tien. De Hoge Commissaris, Dr. Hirschfeld, zal om 11 uur ook in de vergadering komen, terwijl de verwachting bestaat, dat ook Staatssecretaris Fockema Andreae aan de besprekingen zal kunnen deelnemen.

---

d. Overkomst uit Indonesië naar Nederland (Zie notulen MR d.d. 24 April 1950, punt 3d.)

Minister *Götzen* doet een dringend beroep op de betrokken Ministers om een vertegenwoordiger aan te wijzen in de coördinatiecommissie, die bij besluit van de Ministerraad dd. 24 April is ingesteld. Minister *Teulings* deelt mede, dat een van de Commissarissen van de Koningin, op wie een beroep is gedaan voor medewerking bij de huisvesting, de gedachte heeft geopperd om aan gemeentebesturen, die bereid zijn tot opnemings van hen, die naar Nederland overkomen, een extra bouwvolume voor duplexwoningen in uitzicht te stellen.

Minister *In 't Veld* merkt op, dat zowel het aantal arbeiders als de bouwmaterialenpositie enige ruimte laat, doch dat de belangrijkste moeilijkheid is gelegen aan de monetaire zijde van het bouwvraagstuk. Minister *Lieftinck* is van oordeel, dat deze beschikbaarstelling van bouwvolume niet geheel aan het aanvaarde bouwvolume kan worden toegevoegd. De *Minister-President* is van mening, dat men indien de bouwvakarbeiders en de materialen beschikbaar zijn beter kan bouwen. De woningnood is nijpend. Bovendien moeten anders de arbeiders overbruggingsuitkering ontvangen of in de DUW tewerkgesteld worden. Minister *Teulings* acht het aantrekkelijke van het voorstel dat men het geld, dat men anders aan nieuwe kampen zou moeten besteden, voor woningen aanwendt. De *Minister-President* merkt op, dat Z.K.H. de Prins als Voorzitter van de Nationale Demobilisatie Raad voor de gedemobiliseerden een overeenkomstig verzoek heeft gedaan. Spreker stelt voor deze kwestie zo spoedig mogelijk in de coördinatiecommissie te behandelen, waarbij tevens ware na te gaan of misschien een prioriteit ware aan te brengen. Daartoe wordt besloten.

Minister Joekes komt ter vergadering.

3. Uniezaken

a. De algemene toestand in Indonesië (#Zie ook notulen MR 15/5/50, punt 3a.)

Dr. *Hirschfeld* geeft een toelichting bij een verslag over de afscheidsaudiëntie bij president Sukarno voor zijn vertrek naar Nederland, dat ter vergadering wordt rondgedeeld. Daarbij zijn behalve het

vraagstuk van het KNIL ook het probleem Nieuw-Guinea, de controverse unitarisme-federalisme, de kwesties-Westerling, -Hamid en -Aziz besproken. Voorts heeft de HC een bespreking gehad met Hatta op 1 Mei. Daarbij (zie een tweede aantekening van Dr. Hirschfeld, welke ter vergadering is rondgedeeld) heeft Hatta medegedeeld, dat hijzelf door de ontwikkeling enigszins is overrompeld. Ofschoon hij steeds van oordeel was, dat de federalistische structuur niet zou zijn te handhaven, verwachtte hij, dat deze kwestie door de constituanten zou worden opgelost. Ten aanzien van de vraag welke regering bij de toekomstige staatsvorm zal heersen, die van Djakarta of die van Djokja, was Sukarno van oordeel, dat in elk geval de leiding bij Hatta en hem zou blijven. Hatta wil in het buitenland geen twijfel doen rijzen, of Indonesië zijn verplichtingen tegenover het buitenland zal nakomen. Spreker is van oordeel, dat de federalistische structuur van Indonesië in duigen is gevallen en acht het voor Nederland voor de behartiging van zijn eigen belangen niet juist voor het federalisme te blijven strijden. De HC heeft echter tegen Hatta gezegd, dat het bij de staatkundige reorganisatie op de methoden aankomt, aangezien bij het toepassen van ondemocratische methoden de vraag zal rijzen of men deze ook niet in andere gevallen zal gebruiken. Sukarno heeft als zijn mening gezegd, dat de Unie inhoud moest krijgen en dat deze onder de unitaristische ontwikkeling niet behoefde te lijden. Tot meer bezorgdheid geven andere ontwikkelingen aanleiding met name de verminderende rechtszekerheid (de arrestaties en de omstandigheid, dat dikwijls hoge regeringsinstanties hun beleid niet kunnen doorzetten) en de onveiligheid. Als andere moeilijkheden noemt spreker de positie van de Nederlandse ambtenaren, de economische situatie van de Nederlandse werknemers in het algemeen, de moeilijkheden op onderwijsgebied enz. De maatregelen met betrekking tot de geldsanering hebben de handelspositie wel verbeterd, doch hebben een ongunstige invloed op het binnenlandse prijsniveau gehad. Spreker komt, indien hij de gehele situatie overziet, tot de conclusie, dat de ontwikkeling in verschillende opzichten teleurstellend is, doch dat ondanks alles geen andere mogelijkheid aanwezig is dan steun te verlenen aan de bestaande RIS-Regering onder leiding van Hatta. Het verdwijnen van deze Regering kan ernstige gevolgen hebben.

Als ernstig probleem ziet spreker nog, dat door het verdwijnen van het potentiële machtsapparaat, gevormd door de KL en het KNIL, de onveiligheid groter kan worden, waardoor ook nog een groter aandrang zal ontstaan van Nederlanders en Indo-Europeanen om naar Nederland te vertrekken. De consequenties van het vertrekken van het leger zal men nog goed moeten overwegen. Het grootste probleem in dit verband is, dat veel Nederlanders niet in staat of niet van zins zijn zich aan de nieuwe toestand na de soevereiniteitsoverdracht aan te passen. Men zal deze er van moeten overtuigen, dat zij Indonesië beter zullen kunnen verlaten. Daarbij dient men ook in het oog te houden, dat de verhouding tussen de Nederlanders en Indonesiërs over het algemeen goed is; zij is nog steeds beter dan met andere buitenlanders.

Spreker acht het wenselijk in de komende maanden een programma voor het positieve beleid op te stellen, dat te eniger tijd bekend kan worden gemaakt. In dit verband wijst spreker erop, dat bij de soevereiniteitsoverdracht geen enkel apparaat beschikbaar was ter behartiging van de Nederlandse belangen, zodat het maanden heeft geduurd, voordat het Hoge Commissariaat kon worden opgebouwd. Dit zal nog beter georganiseerd moeten worden. Ook de militaire missie, die nog een grote bijdrage kan leveren aan de organisatie van het leger en aan de handhaving van recht en veiligheid in Indonesië, zal men goed moeten organiseren. Daarbij komt het vraagstuk van de marine, dat thans door de Regering van de RIS wordt besproken. Als algemene richtlijn acht spreker het nodig, dat van Nederlandse zijde men zich zo min mogelijk bemoeit met de interne zaken van de RIS, doch in de eerste plaats met de Nederlandse belangen en de zaken van de Unie.

De *Minister-President* merkt op, dat de soevereiniteit is overgedragen ingevolge een overeenkomst met de republikeinen en federalisten en aan een Staat van federale structuur. Daarbij is formeel vastgelegd, dat de bevolkingen van bepaalde gebiedsdelen zich kunnen uitspreken over de vorming van afzonderlijke negara's, die zich desgewenst van de RIS zouden kunnen afscheiden. Ofschoon spreker van oordeel is, dat een afscheiding van bepaalde gebieden

voor de bevolking zelf niet wenselijk is, vraagt hij bijzondere aandacht voor degenen, die op Ambon, Celebes en dergelijke gebieden aan Nederlandse kant hebben gestaan. Spreker oppert de gedachte dat een nota zal worden gericht aan de Regering van de RIS, waarin wordt gewezen op het handelen in strijd met de ter RTC geldende overeenkomsten. Het ergste zou zijn een overgang van het bestuur aan Djokja. Van die zijde wordt ook betoogd, dat dan voor geheel Indonesië de Indonesische Grondwet van 1945 zal gelden, evenals de wetten van Djokja, die nooit zijn ingetrokken, terwijl men zich niet aansprakelijk acht voor de RTC-overeenkomsten. Daarnaast zal in de nota moeten worden verlangd, dat als de negara's worden opgeheven aan afzonderlijke gebieden een grote mate van autonomie wordt verleend. Een afschrift van deze nota zou kunnen worden gezonden aan de UNCI en aan een aantal landen, zoals Amerika, Australië en India. Minister *Van Maarseveen* ondersteunt het voorstel om een rustig gestelde nota aan de Regering van de RIS te zenden, waarin o.a. wordt gevraagd hoe het zelfbeschikkingsrecht onder het nieuwe bestel zal kunnen worden uitgeoefend. Aan de UNCI ware een nota te zenden, waarin er op wordt aangedrongen, dat deze ten aanzien van het zelfbeschikkingsrecht haar taak vervult. Spreker zou willen overwegen deze nota's te publiceren. Minister *Van Schaik* is het niet eens met het standpunt, dat Dr. Hirschfeld naar aanleiding van zijn gesprek met Hatta heeft medegedeeld, dat Indonesië na de soevereiniteitsoverdracht alles kan doen en laten wat men wil. De soevereiniteitsoverdracht is nl. een onderdeel van de overeenkomsten van de RTC, waarvan ook de andere overeenkomsten zullen moeten worden geëerbiedigd. Dr. *Hirschfeld* merkt op, dat de samenstelling van een nota aan de RIS niet zo gemakkelijk zal zijn. Men dient te bedenken, dat de passages over de behandeling van hen, die zich tegen de unitaristische ontwikkeling hebben verzet, vooral na de publicatie van deze nota, zouden kunnen uitlokken, dat de RIS gegevens omtrent verschillende Nederlanders, die hierbij betrokken zijn geweest, ter tafel brengt, welke niet aangenaam kunnen zijn. De *Minister-President* merkt op, dat de nota geen betrekking moet hebben op de handelwijze van niet-verantwoordelijke Indonesiërs, doch op datgene waartoe de Regering heeft meegewerkt. Minister *Schokking* waarschuwt tegen machteloos nakaarten. Staatssecretaris *Blom* wijst er op, dat in de voorlopige constitutie van de RIS (in art. 192) is bepaald, dat de bestaande wettelijke regelingen (w.o. dus ook de constitutie van 1945) alleen worden gehandhaafd voor zover niet onverenigbaar met de bepalingen van het charter van soevereiniteitsoverdracht, het Uniestatuut, de overgangsovereenkomst en de voorlopige constitutie. Naar aanleiding van een opmerking van Minister *Götzen* deelt spreker mede, dat ook na terzijdestelling van deze voorlopige constitutie de afwijkende bepalingen in de Grondwet van 1945 vervallen blijven. De *Minister-President* acht het niet noodzakelijk de bedoelde nota te publiceren. Aan de Kamer zal men moeten kunnen mededelen, dat de Nederlandse Regering zowel mondeling als schriftelijk op nakoming van de overeenkomsten inzake het zelfbeschikkingsrecht heeft aangedrongen. Naast de overhandiging van deze nota zal men er bij de Regering van de RIS ook op moeten aandringen, dat de bevolking van Ambon en van de Minahassa niet in de verdrukking komt tengevolge van het overbrengen van Republikeinse troepen. Minister *Van Maarseveen* stelt voor, dat op Minuor de bedoelde nota zal worden opgesteld; deze nota behoeft niet te worden gepubliceerd. De *Raad* verklaart zich hiermede accoord.

De *Minister-President* acht de gedachte om een programma te ontwerpen ten aanzien van het te voeren beleid en de samenwerking van veel belang. Dr. *Hirschfeld* merkt hierbij op, dat de Nederlandse belangen in Indonesië nog zo groot zijn, dat ondanks onaangename staatkundige ontwikkelingen men van Nederlandse zijde alles zal moeten doen om 'on speaking terms' met Indonesië te blijven.

b. *Malinobeurzen* (Nota van de Minister van Onderwijs d.d. 24 April 1950.)

De *Raad* besluit dit punt op verzoek van Minister Rutten voorlopig aan te houden.

c. *De kwestie Nieuw-Guinea* (#Zie ook notulen MR 15/5/50, punt 1b.3°.)

Dr. *Hirschfeld* acht een grote agitatie in Indonesië in het tweede halfjaar van 1950 over Nieuw-Guinea op het ogenblik, dat de Nederlandse troepen weg zijn, niet wenselijk. De hoofdvraag is of de Nederlandse Regering bereid is zich niet van tevoren op één punt vast te leggen, doch met Indonesië tot een overeenstemming te komen, waarbij de soevereiniteit over Nieuw-Guinea geheel of gedeeltelijk wordt overgedragen. Spreker vreest, dat alleen met buitenlandse hulp de soevereiniteit over Nieuw-Guinea zal kunnen worden behouden en dat bij wrijvingen en moeilijkheden met Indonesië het buitenland weinig steun zal verlenen. Indien door het buitenland (met uitzondering van Australië) druk wordt uitgeoefend om de soevereiniteit over Nieuw-Guinea af te staan, zal Nederland een groot prestigeverlies lijden, waartegenover geen winst zal staan. Met het oog hierop acht spreker het wenselijk in een vroeger stadium na te gaan op welke wijze men met Indonesië tot overeenstemming kan komen. Aangezien spreker niet gelooft, dat met buitenlandse hulp het behoud van de soevereiniteit over Nieuw-Guinea voor geruime tijd aan Nederland zal worden gegarandeerd, vraagt hij zich af of Nederland de geldmiddelen, die hoofdzakelijk van de overheid zullen moeten komen, niet op betere wijze zal kunnen aanwenden. Los van de ingestelde commissie zal men tijdig intern moeten overwegen hoe men deze zaak zal oplossen. Spreker wijst er tenslotte op, dat bij Nieuw-Guinea zich ook nog een strategisch probleem voordoet, doch dat zal in een breder kader onder het oog moeten worden gezien.

Minister *Van Maarseveen* erkent, dat de staatskundige status van Nieuw-Guinea voor een belangrijk deel een prestigekwestie is. Aangezien de soevereiniteitsoverdracht na drie eeuwen bestuur over Indonesië voor de Nederlandse bevolking zeer moeilijk is geweest, zal een Kabinet niet gemakkelijk met een voorstel tot overdracht van de soevereiniteit over Nieuw-Guinea aan Indonesië kunnen komen. Spreker acht het twijfelachtig of een goede verhouding met Indonesië kan worden bewaard alleen door de soevereiniteit over Nieuw-Guinea over te dragen, aangezien men dan niets meer aan Indonesië heeft aan te bieden. De diplomatieke activiteit is tot nu toe voortreffelijk geweest; of Nederland er in zal slagen met buitenlandse steun tot een aanvaardbare oplossing te komen is thans nog moeilijk te zeggen. Ook ten aanzien van het beheer en de openlegging van Nieuw-Guinea is nog weinig te zeggen; Nederland zal enige jaren een belangrijk bedrag (b.v. f. 5 mln.) voor exploratie van dit gebied moeten uitgeven.

De *Minister-President* is van oordeel, dat Nieuw-Guinea zeker niet beter bestuurd zal worden door Indonesië dan door Nederland. De bevolking is ook niet Indonesisch. Uit een strategisch oogpunt is dit gebied zeer belangrijk. Intussen zal Nederland niet zelfstandig een marinebasis in dat gebied kunnen aanleggen. Spreker ziet weinig mogelijkheden voor een compromis, doch zou deze kwestie niet ter beslissing aan de internationale wereld willen voorleggen. Minister *Joekes* acht theoretisch de aanspraken van Nederland om de soevereiniteit te behouden zeer sterk, doch ziet ook het grote belang om tot een oplossing te komen, die ook aanvaardbaar is voor Indonesië. Spreker oppert de gedachte, dat een vorm wordt gekozen, waarbij Nederland zeggenschap behoudt, doch Indonesië ook toegang tot dit gebied krijgt. Minister *Van Maarseveen* zou minder ver willen gaan. Spreker denkt Nieuw-Guinea als een Unieobject, waarbij in de praktijk het beheer alleen bij Nederland zal zijn. Dr. *Hirschfeld* wijst er op, dat voor Nieuw-Guinea buitenlandse arbeiders nodig zijn, die tot nu toe nagenoeg alleen uit Indonesië afkomstig zijn. Van belang is te weten wat voor Sukarno het minimum is om satisfactie te hebben; spreker heeft dit tot nu toe zelfs niet gesondeerd. Spreker deelt voorts mede, dat het Nederlandse antwoord aan Australië op Hatta en Sukarno een gunstige indruk heeft gemaakt.

Minister *Van Schaik* herinnert er aan, dat Sultan Hamid tijdens de Ronde tafel Conferentie als compromis heeft voorgesteld, dat de soevereiniteit formeel aan Indonesië zou worden overgedragen, waarbij het feitelijke beheer aan Nederland zou blijven. Gezien de slechter wordende toestand van orde en rust in Indonesië heeft spreker de indruk, dat het buitenland minder geneigd zal zijn de overdracht van de soevereiniteit over Nieuw-Guinea aan Indonesië te ondersteunen. In dit verband wijst spreker op uitlatingen afkomstig uit India. Als de kansen van Nederland in het buitenland groter worden, zal dit voor de Indonesische Regering aanleiding

kunnen zijn om minder scherp in deze kwestie op te treden. In dit geval zal het beter zijn om niet direct tot een oplossing van deze kwestie te komen.

Staatssecretaris *Blom* wijst er op, dat een mededeling, dat Nederland tot een compromis bereid is, zou betekenen, dat men de soevereiniteit reeds heeft verloren. Spreker heeft de indruk, dat het standpunt van de Nederlandse Regering meer uitgesproken is dan in de Nederlandse pers tot uiting komt, aangezien deze onkundig wordt gelaten. Spreker vraagt zich af of de pers niet op enigerlei wijze moet worden ingelicht.

Dr. *Hirschfeld* is het er mede eens, dat het Nederlandse standpunt niet vooraf bekend zal moeten worden; als men evenwel onderhandelingen begint zonder tot een compromis bereid te zijn, zullen deze reeds in één dag op een dood punt zijn gekomen. Men zal er ook rekening mede moeten houden, dat buitenlandse reizigers, die de verschillende Oost-Aziatische landen bezoeken, van oordeel zijn, dat het in Indonesië nog niet zo slecht gaat. Minister *Götzen* zou aan de gedachte van Minister Van Schaik om met de Indonesische Regering af te spreken deze kwestie nog enige jaren te laten rusten, bijzondere aandacht willen schenken.

d. *De kwestie van het KNIL*

Dr. *Hirschfeld* merkt op, dat de aanwezigheid van het KNIL veel moeilijkheden heeft gegeven. Op 30 April heeft spreker nog tezamen met Staatssecretaris Fockema Andreae een bespreking gehad met de generaals, die in Djakarta aanwezig waren, waarbij laatstgenoemden mededeelden, dat zij verwachtten op 26 Juli, de datum van het einde van de reorganisatie van het KNIL, gereed te zijn; een belangrijke moeilijkheid was evenwel de afvoer en de huisvesting, aangezien veel KNIL-militairen een gezin hebben. De afvoer levert moeilijkheden op o.a. wegens het gebruik van de KPM-schepen voor troepentransport naar Oost-Indonesië. Deze dagen zal een gezamenlijke publicatie omtrent de beëindiging van de reorganisatie op 26 Juli kunnen worden verwacht. Op 26 Juli zal evenwel niet ook reeds het verzorgingsapparaat geliquideerd kunnen zijn. Er is dan nog een afwikkelingsbureau nodig, dat b.v. een status zal moeten hebben gelijk aan die van de KL. Hierover en over de kosten van dit afwikkelingsbureau zal met de Regering van de RIS moeten worden onderhandeld, evenals over een eventueel uitstel van de datum van het einde der reorganisatie tot na 26 Juli.

Minister *Lieftinck* herinnert er aan, dat is afgesproken, dat elke week een kort rapport over de voortgang van de afwikkeling van het KNIL aan de Ministerraad zou worden gezonden, hetgeen tot nu toe nog niet is ontvangen. Voorts zou spreker gaarne voorstellen ontvangen over de taak van het afwikkelingsbureau en een liquidatieschema aangezien het gevaar bestaat, dat dit afwikkelingsbureau tientallen miljoenen guldens zal gaan kosten. De *Minister-President* stelt voor, dat een rapport omtrent een afwikkelingsbureau door Minuor aan Financiën zal worden gezonden. Dr. *Hirschfeld* deelt mede, dat hij met Generaal Buurman van Vredem heeft besproken, dat wekelijks een statistisch stuk inzake de afwikkeling zou worden opgesteld.

Minister *Van Maarseveen* heeft geen telegrammen van Staatssecretaris Fockema Andreae ontvangen, aangezien deze in de regel aan de Minister van Oorlog worden gezonden. Minister *Schokking* deelt mede, dat hij geen beleidstelegrammen van de Staatssecretaris heeft ontvangen.

e. *Afremming overkomst naar Nederland* (Nota d.d. 20 April 1950 van de adviescommissie inzake verstrekking van een bonus, met twee bijlagen.)

Dr. *Hirschfeld* acht de kwestie van het afremmen van de overkomst naar Nederland van in Indonesië gewortelde KNIL-militairen door verlening van een bonus een moeilijke zaak, die hij in Djakarta gaarne nog eens wil bestuderen. Spreker zou bij een eventuele bonus er de voorkeur aan geven deze in gedeelten uit te keren.

De *Minister-President* is van oordeel, dat bij een periodieke uitkering men na afloop van deze uitkering zeker opnieuw een ondersteuning zal vragen.

Minister *Lieftinck* vestigt er de aandacht op, dat niet alle categorieën, die in de nota worden genoemd, recht op vrije overtocht hebben. Minister *Van Maarseveen* merkt op, dat de genoemden alle in de vaste waan leven, dat zij dit recht bezitten. Staatssecretaris *Blom* vestigt er de aandacht op, dat onder de 14.000 KNIL-militairen, die worden genoemd, ook dienstplichtigen voorkomen.

De *Minister-President* is van oordeel, dat deze eenvoudig kunnen afvloeien. Men zal alleen aan hen, die recht op vrije overtocht hebben, deze moeten verlenen. Het getal van hen, die aanspraak zullen kunnen maken op een bonus, zal dan ook veel kleiner zijn. Minister *Lieftinck* stelt voor een bericht aan Indonesië te zenden, teneinde de onjuiste veronderstelling niet langer te laten voortbestaan. De *Minister-President* stelt voor met een besluit hierover te wachten tot de volgende vergadering van de RAVI, waarbij ook Staatssecretaris Fockema Andreae aanwezig zal kunnen zijn. Daartoe wordt besloten.

f. *Berechting van militairen in Indonesië* (Brief van de Minister voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen d.d. 28 April 1950, 1e Afd. A, Letter X 34 Geheim, met nota.)

Dr. *Hirschfeld* deelt mede, dat de helft van de militairen, die op Onrust zijn gevangen gezet, geen schuld bleken te hebben. Spreker heeft Hatta over de militairen op Onrust geschreven, terwijl met de Sultan van Djocja is besproken om de meelopers bij de actie bij Bandoeng te laten overgaan naar de RIS. Indien bij een veroordeling van de overigen een straf wordt opgelegd, welke vóór 26 Juli beëindigd zal zijn, geeft dit geen moeilijkheden; anders is het gesteld met hen, die op 26 Juli nog hun straf ondergaan. De *Minister-President* stelt voor de berechting in Indonesië te laten plaats vinden. De gestraften, die niet voor 26 Juli kunnen worden vrijgelaten zal men, indien zij dit wensen, naar Nieuw-Guinea kunnen overbrengen. Minister *Schokking* stelt voor tegen 26 Juli een algemeen amnestiebesluit voor te bereiden. Minister *Van Maarseveen* vraagt zich af of het juist is ook de zwaarste gevallen vrij te laten. Minister *Götzen* acht het wenselijk dat over deze kwestie overleg wordt gepleegd met de Regering van de RIS. Dr. *Hirschfeld* zal dit gaarne nagaan. Minister *Schokking* wijst er op, dat het niet vaststaat, dat militairen van het KNIL in Nederland kunnen worden berecht. Minister *Van Maarseveen* erkent dit; wellicht zal hiertoe een wijziging van de wet noodzakelijk zijn.

g. *De kwestie-Westerling*

Staatssecretaris *Blom* deelt mede, dat de Engelse ambassadeur heeft gevraagd of Westerling, indien hij wordt uitgeleid, in Nederland in ontvangst genomen kan worden. Deze vraag hangt samen met de kwestie op welk ogenblik de verantwoordelijkheid van Engeland voor Westerling eindigt. Men zou Westerling op een Nederlands schip kunnen plaatsen, waar hij onder Nederlands toezicht naar Nederland zou kunnen worden overgebracht. Deze procedure komt echter dicht bij uitlevering. Een tweede mogelijkheid is, dat Engeland Westerling in een Nederlandse haven overgeeft. Minister *Van Maarseveen* acht eveneens de eerste procedure niet wenselijk. De Raad sluit zich bij dit oordeel aan.

h. *De ontwikkeling van het communisme in het Verre Oosten*

Dr. *Hirschfeld* vestigt er de aandacht op, dat men het beleid in Indonesië ook zal moeten zien tegen de achtergrond van het opdringende communisme in het Verre Oosten. Intern acht spreker het communisme in Indonesië niet gevaarlijk. Hij heeft wel berichten ontvangen omtrent een aantal leidende Indonesiërs, die communist zouden zijn, doch het betreft hier in de regel extreem-nationalistische figuren.

Minister *Joekes* is van oordeel, dat het communisme in Indonesië niet zo ongevaarlijk is als Dr. *Hirschfeld* zegt. In dit verband wijst spreker op berichten, dat Tan Malakka in Oost-Java zou opereren. Dr. *Hirschfeld* is van mening, dat het communistische gevaar niet zo zeer van binnen komt, doch van buitenaf.

De *Minister-President* acht de mogelijkheid van combinatie van communistisch optreden in Indonesië zelf en van buitenaf het gevaarlijkst.

i. *De Djakarta Lloyd en de KPM* (#Zie ook notulen MR 26/6/50, punt 2c.)

Minister *Van den Brink* heeft een bespreking gehad met vertegenwoordigers van de Djakarta Lloyd, die een bezoek aan Nederland brengen. Deze deelden mede, dat de Djakarta Lloyd niet in de plaats van de KPM zal treden, aangezien men niet de interinsulaire vaart, doch hoofdzakelijk de kustvaart wil gaan beoefenen. Bedoelde vertegenwoordigers hebben een order van f. 14 mln. bij scheepsbouwbedrijven in Nederland (o.a. Holland-Nautic) geplaatst. In verband hiermede heeft spreker gevraagd op welke wijze zij deze order denken te financieren, aangezien in het handelsverdrag geen groot contingent voor scheepsbouw is begrepen. Van de zijde van de Djakarta Lloyd werd geantwoord, dat zij met Djuanda, Sjafruddin en Laoh deze kwestie hadden besproken. Daarbij was gebleken, dat men nog wel over een afzonderlijk fonds voor de financiering beschikte; spreker kreeg de indruk, dat zij hiervoor de goudreserve wilden aanspreken. De Djakarta Lloyd heeft een programma opgesteld voor twee jaar van f. 100 mln. Minister *Götzen* is voornemens een notitie over de directie van de Djakarta Lloyd aan de RAVI toe te zenden. Spreker vermoedt, dat de Indonesiërs verwachten een deel van de Amerikaanse lening van 100 mln. dollar ook buiten Amerika te kunnen besteden. Intussen zijn thans ook de voorstellen van de Regering van de RIS aan de KPM ontvangen, waaruit blijkt, dat men een gemengd bedrijf zou willen vormen, waarin de RIS 51% van de aandelen zou bezitten; deze voorstellen zijn voor de KPM onaanvaardbaar. De heer van Konijnenburg van het Indonesische Ministerie van Welvaart is op het ogenblik in Nederland teneinde kustvaartuigen te bestellen, eveneens voor een totaal bedrag van f. 14 mln. De *Minister-President* acht het plaatsen van deze orders, als de Djakarta Lloyd reële betekenis heeft, van groot belang. Spreker informeert wie zorg draagt voor de coördinatie van deze zaken.

Minister *Van den Brink* antwoordt, dat Buitenlandse Economische Betrekkingen hiervoor zorgt; spreker wijst er nog op, dat de vertegenwoordigers van de Djakarta Lloyd ook volmacht hebben om de bouworder in een ander land te plaatsen.

j. *Opvolging van Dr. Hirschfeld als Hoge Commissaris* (#Zie ook notulen MR 15/5/50, punt 3d.)

De *Minister-President* deelt mede, dat nog geen besluit omtrent de onderhavige kwestie is genomen. Bij een voorbespreking met Dr. Hirschfeld heeft spreker gezegd, dat hij er prijs op zou stellen, indien deze zijn arbeid als HC nog zou voortzetten, doch dat Minister Stikker gaarne zag, dat Dr. Hirschfeld terugkwam met het oog op de behandeling van de Europese economische aangelegenheden. Dr. *Hirschfeld* had gehoopt, dat tijdens zijn verblijf een beslissing omtrent de bezetting van de post van HC zou zijn gevallen; hij zou gaarne op 1 Augustus van deze functie worden ontheven. De *Minister-President* merkt op, dat het wel de bedoeling was om met Dr. Hirschfeld over de bezetting van de post in Djakarta te spreken. Dr. *Hirschfeld* zou van de drie genoemde kandidaten de heer Bentinck uit Londen het meest geschikt achten. Voorts noemt spreker nog de heer Lamping, die in India een zeer goede reputatie geniet. Op een vraag van Minister *Van Schaik* welke kant van de functie van HC het belangrijkste is, antwoordt Dr. *Hirschfeld*, dat hij tot nu toe de helft van zijn tijd aan de afwikkeling van militaire zaken heeft moeten geven, terwijl daarnaast de politieke vragen het belangrijkste zijn. Blijvend zal de politieke arbeid naar sprekers mening het belangrijkste zijn. De *Minister-President* stelt voor de kwestie van de bezetting van de post van HC nog nader te overwegen. Spreker dankt Dr. Hirschfeld voor zijn uitvoerige uiteenzettingen.

Dr. Hirschfeld verlaat de vergadering.

Minister *Van Schaik* informeert of het uitgesloten is, dat Dr. Hirschfeld zijn taak in Djakarta voortzet. Minister *Van Maarseveen* is van oordeel, dat Dr. Hirschfeld zijn taak uitstekend vervult

en dat zijn heengaan een groot verlies zal betekenen. De *Minister-President* herinnert er aan, dat Minister Stikker in zijn brief te kennen heeft gegeven, dat hij gaarne zag, dat Dr. Hirschfeld in zijn functie van Regeringscommissaris terugkeerde. Minister *Götzen* heeft uit de brief van Minister Stikker niet begrepen, dat deze Dr. Hirschfeld beslist niet in Djakarta wilde laten blijven. Staatssecretaris *Blom* meende, dat Dr. Hirschfeld niet bereid was langer dan tot het einde van het jaar in Djakarta te blijven. De Ministers *Mansholt* en *Lieftinck* zouden er de voorkeur aan geven, als Dr. Hirschfeld wederom naar zijn arbeid in Nederland terugkeerde. Minister *Van den Brink* zou zich er bij neerleggen, indien Dr. Hirschfeld bereid zou worden gevonden ook gedurende het tweede halfjaar HC te blijven. Als hij voor nog langere tijd zou worden benoemd, zou spreker hiermede alleen accoord kunnen gaan, als hij wist op welke wijze in de vacature in Nederland zou worden voorzien. De *Minister-President* stelt voor, dat Minuor de kwestie van de continuering nog eens met Minister Stikker bespreekt; zo mogelijk zal men in de volgende vergadering van de RAVI opnieuw over dit punt kunnen overleggen. Spreker heeft de indruk, dat de grote meerderheid van de Raad er voor is, dat Dr. Hirschfeld zijn arbeid als HC voortzet.

- - -